

Ontmanteling van fiscale taboes

Informatuur Wijffels sleutelt aan een CDA/PvdA/CU-kabinet. De programmapunten hoeven op het fiscale, financiële, sociale en economische vlak geen breekpunten op te leveren. Dit artikel verkent de mogelijkheden voor een coalitieakkoord, draagt oplossingen aan om fiscale taboes te omzeilen en schetst uitgangspunten voor toekomstig beleid.

Het jaar 2006 zal de fiscale geschiedenis ingaan als het jaar waarin onze vennootschapsbelasting ingrijpend is verbouwd. Ingaande 2007 is een historisch laagterecord in het tarief bereikt van 25,5 procent. Politiek gezien zal 2006 vooral het jaar zijn waarin het kabinet Balkenende II struikelde over het Nederlandschap van Ayaan Hirsi Ali, daardoor het parlementaire vertrouwen verspeelde en zich genoodzaakt zag vervroegde verkiezingen uit te schrijven. De verkiezingscampagne moest versneld worden opgetuigd. Het kabinet Balkenende III presenteerde een Miljoenennota die het belofde 'zoet' liet zien, waarna het campagne geweld losbarstte. Politici waren alom aanwezig en verkondigden – soms tegen beter weten in – de onaantastbaarheid van hun partijprogrammapunten. Inmiddels is de verkiezingsuitslag bekend. Het politieke 'midden' is ernstig verzwakt en de informatuur zoekt naar aangrijpingspunten om parlementair draagvlak te vinden. Er moest zelfs nieuw staatsrecht worden gevormd om Balkenende III tot de aflossing van de wacht nog overeind te houden.

Beleidsuitgangspunten

Nederland is van oudsher een internationaal land dat zijn welvaart vooral moet verdienen op een wereldmarkt die gekenmerkt wordt door globalisering en digitalisering. Dat vraagt beleid waarin ons inziens:

- het besef tot uitdrukking komt dat veiligheids-, milieu-, energie- en welvaartsvraagstukken in toenemende mate vooral langs Europese en internationale lijnen tot duurzame oplossingen moeten worden gebracht;
- de ombuiging van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij wordt gecontinueerd;
- strak wordt vastgehouden aan houdbare overheidsfinanciën;
- een breed maatschappelijk draagvlak wordt gecreëerd door het sociaal-economische beleid een sociaal gezicht te geven;
- de lastendruk daadwerkelijk en aanzienlijk vermindert;
- een overheid uitstraalt, zowel centraal als lokaal, doelmatig en doeltreffend te willen werken ten dienste van burgers en bedrijfsleven.

Daaraan zou kunnen worden bijgedragen door een breed en langjarig sociaal akkoord te sluiten met werkegevers- en werknemersorganisaties. Door te komen tot verantwoorde op innovatie gerichte flexibele arbeidsverhoudingen, zouden de coalitiepartners de haalbaarheid van hun programma kunnen vergroten.

Gunstige vooruitzichten

De economische uitgangspunten zijn gunstig. De Nederlandse economie presteert zeer bevredigend (CPB, 2006). Evenals in 2006 zal de economische groei in 2007 naar verwachting drie procent bedragen. De groei wordt breed gedragen. Zowel het consumenten- als producentenvertrouwen ligt hoog. De consumptieve bestedingen door gezinnen (+ 2,25 procent), investeringen door bedrijven (+ 5 procent) en de export (7,25 procent) nemen toe. Het EMU-tekort is na de piek in 2003 (3,1 procent bbp) vooral door ombuigingen en lastenverzwaringen in 2004 en 2005 gestaag afgenomen. Voor 2006 verwacht het CPB een positief saldo van 0,1 procent bbp en voor 2007 een klein tekort van 0,2 procent. In 2007 zal de werkloosheid verder dalen en de werkgelegenheid toenemen. Verwacht wordt dat in 2007 de inflatie (1,25 procent) en loonstijging in de marktsector (2,25 procent) gematigd blijven. Wel is het risico aanwezig dat oplopende spanning op de arbeidsmarkt in latere jaren tot een meer dan gematigde stijging van de loonkosten leidt. De kunst is die op evenwichtige manier in de hand te houden, want de ervaring heeft geleerd dat te hoge loonkosten schadelijk zijn voor de groei van de Nederlandse economie.

Ook internationaal zit ons land in de lift. Op de lijst van landen met de sterkste concurrentiekracht in de wereld is Nederland van plaats vijftien (2002) opgeklimmen naar een negende positie in 2006 (World Economic Forum). Op de 'Lissabon-ladder' van alle EU-lidstaten staat ons land op de vierde plaats en op de vijfde in de 'koopkracht top-dertig' van de OESO. Daarnaast maakte in de herfst van 2006 de Engelse onderzoeker Adrian White bekend dat Nederland op de wereldranglijst van landen met de meest gelukkige bevolking in de 'top-vijftien' staat (White, 2006). Ook de jongste periodieke barometer van de EU laat zien dat onze burgers zeer positief zijn gestemd over hun land en leefsituatie (Eurobarometer, 2006).

LEO STEVENS EN WILLEM VERMEEND
Stevens is emeritus Hoogleraar Fiscale Economie van de Erasmus Universiteit Rotterdam en Vermeend is oud-minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, oud-staatssecretaris van Financiën en hoogleraar Europees Belastingrecht aan de Rijksuniversiteit te Maastricht. Zij beiden schreven dit artikel op persoonlijke titel.

Beleidsverkenning

Deze maand zijn CDA, PvdA en CU gestart met het verkennen van de mogelijkheid om tot een kabinet te komen. Zij kunnen steunen op de geschetste gunstige economische perspectieven. De verkiezingsprogramma's van de drie partijen liggen, louter cijfermatig bezien, dicht bij elkaar. Dat geldt ook voor hun structurele EMU-saldi: CDA één procent, PvdA 0,6 procent en CU 0,8 procent en de afzonderlijke programmapunten. Met enige politieke wil moet een CDA/PvdA/CU-kabinet te vormen zijn. Achter de afzonderlijke bedragen gaan evenwel verschillen schuil met betrekking tot de aard van de maatregelen die in een aantal gevallen (onder andere zorg, onderwijs, sociale zekerheid) nog veel politieke massage zullen vergen. Op het punt van de sociale zekerheid, van oudsher een gezichtsbepalend onderwerp voor de PvdA, liggen de bedragen van CDA en PvdA niet ver uit elkaar. De PvdA trekt vooral extra middelen uit voor kinderopvang en het CDA besteedt onder meer extra geld voor kinderbijslag en de huurtoeslag. De CU trekt geld uit voor een kindgebonden budget en extra geld voor kinderbijslag. Er is voldoende gemeenschappelijke aandacht voor het belang van fiscaal gezinsbeleid, alhoewel de (geleidelijke afschaffing van de) partnerkorting een precair gesprekspunt zal zijn (Stevens, 2006). Op het terrein van het milieu- en klimaatbeleid en de kenniseconomie zijn de ambities naar onze mening nog te beperkt. Ze zouden in de onderhandeling best wat mogen worden aangescherpt.

Het CPB heeft berekeningen gemaakt voor 'houdbare' overheidsfinanciën. Wanneer het huidige voorzieningenniveau in de toekomst ongewijzigd gehandhaafd blijft, zullen de overheidsbestedingen stijgen van 48 procent bbp in 2006 tot 55 procent in 2040 (Van Ewijk et al., 2006). Het gaat hierbij vooral om de AOW en de zorguitgaven. Alhoewel ook de overheidsinkomsten met vier procentpunt zullen toenemen – vooral belastingen op pensioen-uitkeringen – is dit onvoldoende om de stijging van de uitgaven te compenseren. Tussen 2006 en 2040 wordt geschat dat de uitgaven met meer dan drie procent bbp harder groeien dan de inkomsten. Zonder beleidsaanpassingen zal er een groeiende financiële last ontstaan, die in feite wordt afgewenteld op toekomstige generaties. Om te komen tot een evenwichtige balans tussen lusten en lasten per generatie moet een inspanning van zo'n drie procent bbp, oftewel 15 miljard euro, worden geleverd via het aanpassen van de oudedagsvoorzieningen, het bevorderen van de arbeidsparticipatie of door tijdig een overschot te creëren op de begroting (Studiegroep Begrotingsruimte, 2006). Ook voor de middellange termijn heeft het CPB uitgerekend wat de budgettaire ruimte is voor nieuw beleid bij een gegeven niveau van het overheidstekort (CPB, 2006). Daarbij is een inschatting gemaakt van de ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven van de overheid bij een zogeheten beleidsarm scenario.

Daaruit blijkt dat de belastinginkomsten naar verwachting zullen toenemen met bijna 25 miljard euro, terwijl de uitgaven stijgen met bijna 19 miljard euro. Er resteert derhalve een budgettaire ruimte van zo'n 6 miljard euro.

Obstakels

De belangrijkste probleemgebieden vloeien voort uit de vergrijzing en globalisering. De vergrijzing heeft als consequentie dat een toenemende belasting- en premielast wordt gelegd op de productiefactor arbeid. Dat raakt door de premie-structuur met name de arbeid aan de onderkant van het loongebouw. Dit vereist grote inspanningen om de arbeidsproductiviteit snel te verbeteren. Door de globalisering verliest nationaal georiënteerd beleid in mobiele verhoudingen snel zijn effectiviteit.

Beleidsmakers en politici grijpen bij de oplossing van de problemen te gemakkelijk naar specifieke beleidsinstrumenten, gericht op inkomensondersteuning of participatiebevordering van bepaalde groepen in de samenleving. Specifiek beleid is goedkoper en op het eerste oog vaak effectiever, maar staat vaak op gespannen voet met eenvoud en uitvoeringslasten (Stevens, 2006; Boot, 2006). Het botst daarmee met een andere beleidsprioriteit, namelijk de administratieve lasten in ons land substantieel terug te dringen. De politiek ziet zich uiteindelijk geconfronteerd met onontkoombare dilemma's. We richten ons daarom op mogelijkheden bestaande fiscale taboes te ontmantelen en de wens beleidsruimte te creëren voor houdbaar beleid.

Begrotingskader

De drie kabinetten Balkenende hebben tussen 2002 en 2007 diverse hervormingen doorgevoerd in de Nederlandse verzorgingsstaat. Het meest in het oog springend zijn de hervormingen in de arbeidsongeschiktheidsregelingen, de zorgverzekeringswet en de hervorming van het prepensioen. Op de instrumentele vormgeving en de totstandkomingsprocessen valt nogal wat af te dingen, maar vriend en vijand zijn het er over eens dat Gerrit Zalm het, vooral op het punt van het begrotingsbeleid, goed heeft gedaan. Ook heeft hij, samen met Karien van Gennip, de noodzaak van verminderde lastendruk duidelijk op de kaart gezet. Het is gewenst dit beleid te continueren. Dat betekent dat voor de inkomstenkant moet worden vastgelegd dat alle meevallers naar de schatkist gaan. In het Paarse systeem werd de helft van de meevallers voor lastenverlichting gebruikt. Deze afspraak gaf aanleiding tot problemen in de coalitie. Met het oog op een stabiele kabinetsploeg is het gewenst bij de start alle bezuinigingen, lastenverzwaringen, intensiveringen en lastenverlichtingen deugdelijk vast te leggen. Daarna moet de coalitie de begroting in beginsel met rust laten en niet tussentijds van koers wijzigen.

Koopkracht

De uitkomsten van de verkiezingsprogramma's van de gedoodverfde coalitiepartners liggen op het punt van de koopkracht vrij dicht bij elkaar. Alleen bij het CDA zien we dat de koopkrachtmutatie in procenten per jaar voor hogere inkomens gunstiger is dan voor lagere inkomens. Gezien de inkomensontwikkeling in de afgelopen jaren en de goede vooruitzichten voor veel hogere inkomens, lijkt het niet nodig deze groep een extraatje te geven. Als daarvoor al ruimte zou zijn, ligt een andere keuze voor de hand. Wij achten de kans groot dat partijen wel tot afspraken kunnen komen over een inkomensbeeld dat voldoende maatschappelijk draagvlak heeft en een beter sociaal gehalte.

Vergrijzingskosten

De belangrijkste vergrijzingskosten schuilen in de zorg, de pensioenen en de AOW. De zorgkosten – waaronder de verdeling ervan – vormen uiteraard een partijpolitiek gevoelig discussiepunt. Naast inspanningen om het volume van de zorgkosten in de hand te houden, vormt de thans nogal ingewikkeld opgebouwde premie-structuur door de uitruil tussen vaste en variabele premiecomponenten en de premieverdeling tussen alleenverdiener- en tweeverdienergezinnen een gevoelige materie. Ook de no-claim-korting brengt steeds begrijpelijke emoties in het debat.

De kabinetten Balkenende hebben zwaar ingezet op het langer doorwerken van ouderen. De daarop gerichte Wet VPL verdient in dat kader geen schoonheidsprijs. Ze was niet alleen overbodig en weinig effectief, maar heeft bovendien een golf van overbodige regelgeving en grote maatschappelijke onrust opgeleverd. Het kabinet had deze aanpassing beter geleidelijk kunnen invoeren door de gewenste verhoging van de pensioenrichtleeftijd van 60 naar 65 jaar stapsgewijs door te voeren. Het heeft onvoldoende durven vertrouwen op het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef van de sociale partners. Werkgevers en werknemers zijn in het verleden echter prima in staat gebleken zonder veel misbaar grote pensioenversoberingen door te voeren die voor de financiële houdbaarheid noodzakelijk waren. Denk aan de vrij algemene overstap van het eindloon- naar het middelloonstelsel en de omzetting van VUT-regelingen in prepensioenregelingen. Pensioenbeleid kan beter in samenspraak met de sociale partners worden gevoerd. Aftopping van de pensioenfaciliteit door de omkeerregel slechts tot een bepaalde pensioengrondslag toe te staan, kan in de informatiebesprekingen een actueel punt van discussie zijn (Stevens, 2006). Dat geldt ook voor levensloopfaciliteit (Stevens, 2006). Deze regeling moet rechtvaardiger en eenvoudiger. Integratie met de spaarloonregeling ligt voor de hand.

Ouderen betalen geen AOW-premie. Ze worden daardoor in de eerste en tweede belastingschijf geconfronteerd met een tarief dat 17,9 procent lager ligt dan voor mensen die jonger zijn dan 65. Sinds 1997 is de AOW-premie gemaximeerd op deze 17,9 procent. Een deel van de AOW uitgaven wordt daardoor niet langer uit premies betaald, maar uit de algemene middelen. Daardoor betaalt thans reeds iedereen mee aan de groeiende AOW-uitgaven, inclusief de ouderen zelf. De maximering van de AOW-premie was een eerste stap op weg naar fiscalisering van de AOW.

Om het draagvlak van de collectieve sector in een vergrijzende samenleving te vergroten ligt het voor de hand de premievrijstelling van 65-plussers voor de AOW af te schaffen ('fiscalisering'). De AOW-uitkeringen worden dan gewoon ten laste van de schatkist gebracht en betaald uit de belastingopbrengsten. De AOW-premie van 17,9 procent wordt vervangen door een gelijke verhoging van het belastingtarief in de eerste en tweede schijf. Door het gelijktrekken van de tarieven vervalt ook de noodzaak om voor ouderen een afzonderlijke algemene heffingskorting te hanteren.

Fiscalisering van de AOW ligt politiek gevoelig. De beeldvorming is ontstaan dat het forse inkomenseffecten teweeg brengt voor 65-plussers. Er was in het verkiezingsdebat te weinig aandacht voor de diversiteit van deze doelgroep en de bestaande inkomensverschillen door in generaliserende zin over 'de' effecten van fiscalisering te spreken. Zo zijn ouderen met alleen een AOW-uitkering volledig beschermd tegen de consequenties van fiscalisering. Er zal geen daling van hun netto inkomen optreden zolang de netto AOW gekoppeld blijft aan het netto minimum loon. Personen met een aanvullend pensioen zullen zonder compenserende tariefaanpassingen door fiscalisering van de AOW wel zwaarder worden belast. Met een geleidelijke fiscalisering kunnen schokeffecten in de inkomens van 65-plussers echter worden voorkomen: de AOW-premie kan jaarlijks met bijvoorbeeld één procent worden uitgeruild tegen een overeenkomstige verhoging van de belasting. Dan is de algehele fiscalisering in 18 jaren een feit. De CU trekt er in haar programma 25 jaar voor uit met compensatie via verhoging van de AOW-uitkering.

Niet-fiscaliseren van de AOW maakt het risico groter dat in de toekomst hard zal moeten worden ingegrepen in de AOW zelf. Fiscalisering maakt de AOW bestand tegen de vergrijzingskosten. Deze aanpak zal ook effectiever uitpakken dan verhoging van de AOW-leeftijd. Een overstap op een inkomensafhankelijke AOW-uitkering is uit voeringstechnisch oogpunt niet aan te bevelen. Fiscalisering is zodoende een werkbaar optie en versterkt het intergenerationeel contract tussen oud en jong, dat essentieel is om de oudedagsvoorziening in de toekomst op peil te kunnen houden (De Mooij en Stevens, 2004).

Hypotheekrente

Zowel door internationale denktanks als door een toenemend aantal instanties en deskundigen in eigen land is erop gewezen dat ons fiscale regime van hypo-

theekrenteaf trek – Europees gezien een absoluut buitenbeentje – negatief uitwerkt zowel op de woningmarkt, als op de overheidsfinanciën en onze economie. Geleidelijke afschaffing ligt volgens deze deskundigen voor de hand. Tegenstanders wijzen op de negatieve gevolgen voor de inkomens van huizenbezitters, voor de bouw- en woningmarkt en voor de werkgelegenheid die daarmee samenhangt. Een abrupte afschaffing is niet wenselijk, maar er zijn oplossingen denkbaar die dergelijke negatieve gevolgen niet hebben en die uiteindelijk per saldo positief uitwerken op de economie.

De voorstellen van PvdA en CU om het aftrektarief te begrenzen tot 42 procent en bestaande gevallen daarbij te ontzien, zet geen zoden aan de dijk (opbrengst structureel 0,3 miljard euro die pas in 2033 wordt bereikt) en zijn uitvoeringstechnisch bewerkelijk. Het is jammer dat het CDA zich in de campagne zo sterk gekant heeft tegen voorstellen die tot een beperking leiden. Dat bemoeilijkt de onderhandelingen. De politiek-strategische uitkomst zal dan ook wel zijn 'een zware nationale commissie die voorstellen ontwikkelt voor een modern toekomstgericht huur- en woningbeleid en die daarbij mede aandacht schenkt aan de fiscale aspecten en de Europese context.'

Het huidige fiscale eigenwoningregime is echter evident onrechtvaardig, niet effectief en onnodig complex. Om dat vast te stellen is geen zware commissie nodig. Het fundamentele probleem zit evenwel niet, zoals vaak wordt gedacht, in de aftrekbaarheid van de hypotheekrente. De aftrek van (financierings)kosten past namelijk bij het principe dat het eigen huis een bron van inkomen is. Dit is een goed verdedigbaar principe. De regeling wordt echter onevenwichtig doordat bij het vaststellen van het rendement wordt uitgegaan van een eigenwoningforfait (in 2007: maximaal 0,55 procent van de WOZ-waarde) dat veel lager is dan het economische rendement. Bovendien is de bijtelling gebonden aan een maximum. Ook kan deze niet meer bedragen dan de renteaftrek. Uitgaand van de huurwaarde die een marktpartij voor de woning zou vragen en rekening houdend met afschrijvingen, onderhoudskosten, transactiekosten en de jaarlijkse prijsstijging van woningen, berekent het CPB een huurwaarde van circa 5,7 procent WOZ-waarde (Van Ewijk et al., 2006). Dit is ongeveer tien keer zo hoog als het feitelijke eigenwoningforfait in Nederland.

Dat de politieke partijen geen nut-en-noodzaak-discussie willen voeren over het eigenwoningregime is electoraal begrijpelijk, maar maatschappelijk kortzichtig. Het is gewenst een tijdpad te ontwikkelen waarin het systeem wordt bijgebogen in de gewenste richting en dat eventueel toch kan dienen als duurzame stimulering van het eigenwoningbezit, mocht dit op grond van positieve externe effecten van eigenwoningbezit gerechtvaardigd zijn. De urgentie van een dergelijke systeemaanpassing neemt toe als men zich realiseert dat de kans op rentestijging beduidend groter is dan rentedaling.

Het verdient aanbeveling de eigen woning met bijbehorende geldlening en kapitaalpolis over te brengen naar de vermogensrendementsheffing (box 3). Door de verplaatsing van het eigenwoningbezit naar box 3 is rentearbitrage niet meer mogelijk, profiteren hoge en lage inkomens in gelijke mate van belastingsubsidies en wordt de doorzichtigheid en uitvoerbaarheid van het systeem verbeterd. Uiteraard moet een dergelijke aanpassing voorzichtig en geleidelijk worden doorgevoerd (Stevens, 2005). Zolang door partijpolitieke taboes de meest evenwichtige box-3-oplossing niet bespreekbaar is, kan als tussenoplossing worden gedacht aan (combinaties) van verhoging van het eigenwoningforfait (eventueel met inbouw van een basisvrijstelling) en (meer gecompliceerd) een wettelijk genormeerde renteaftrek die – ongeacht de feitelijke hypotheekvorm – uitgaat van een aflossingsschema voor de eigenwoningsschuld (annuïteitenhypotheek). Overigens is hier mogelijk ook een rol weggelegd voor de Nederlandsche Bank als toezichthouder op het bankwezen. De Bank kan afspraken maken over het terugdringen van de gigantische hypothecaire schuldenlast.

Lastendrukverdeling

Vergelijking van de geprogrammeerde lastendrukverdeling tot 2011 leidt tot de conclusie dat deze niet aan een coalitievorming in de weg behoort te staan. Het PvdA programma leidt per saldo niet tot een stijging van de microlasten. Het CDA komt uit op een stijging van 0,5 procent bbp en de CU op één procent. Tussen PvdA en CDA ligt er wel een groot verschil in de lastenverdeling over burgers en bedrijven. Het bedrijfsleven wordt door de PvdA extra belast met 1,75 procent bbp als gevolg van het voorstel de verlaging van de vennootschapsbelasting deels terug te draaien; gezinnen krijgen een lastenverlichting van 1,75 procent. CDA en CU leggen per saldo geen extra lasten neer bij bedrijven. Gezinnen ondervinden van het CDA-programma een lastenstijging van 0,5 procent. De CU komt ze tegemoet met 0,25 procent bbp.

Het Vpb-tarief, dat in 2002 nog 35 procent bedroeg, bereikt in 2007 na een stapsgewijze tariefsverlaging het genoemde historisch laagterecord van 25,5 procent. Bovendien kan via gebruikmaking van de groepsrentebox en octrooi-box een nog sterkere tariefsverlaging worden gerealiseerd. Om dit te realiseren is tegelijkertijd de grondslag verbreed. Daardoor is de effectieve druk minder gedaald dan de nominale tariefsverlaging suggereert. Bovendien is de vennootschapsbelasting daardoor beduidend ingewikkelder geworden en de regeldruk gestegen. Daarmee wordt schade berokkend aan een ander speerpunt van het kabinetsbeleid, namelijk de wens de regeldruk met een kwart te verminderen. Kennelijk waren de budgettaire marges voor de operatie te klein om de complicerende grondslagverbreding achterwege te laten. Of de herziening per saldo een verbetering is voor ons land, moet worden afgewacht (De Mooij, 2005). Het is evenwel niet

gewenst de verlaging van de vennootschapsbelasting terug te draaien. Dat zou de internationale reputatie van Nederland schade toebrengen. Het is evenwel afwachten wat de Europese Commissie over de groepsrentebox en de octrooi-box zal beslissen. Een compromis tussen partijen over de ontwikkeling van de lastendruk lijkt mogelijk langs de lijnen van een meer evenwichtige lastenverdeling tussen burgers en bedrijven, waarbij ook milieueffingen en sociale lasten worden betrokken.

Conclusie

Het is gebruikelijk dat een nieuwe coalitie een motto heeft. 'Sterk, Groen en Sociaal' zou bij een coalitieakkoord tussen deze drie partijen een optie kunnen zijn. 'Sterk' omdat de activerende participatiemaatschappij en de houdbaarheid van de overheidsfinanciën als uitgangspunt fungeren. Het sociale kan worden bereikt door de taboes te ontmantelen en de vrijgekomen middelen aan te wenden voor een als evenwichtig aan te duiden inkomensbeleid. Het groene duidt op het streven een sterke duurzame economie te realiseren waarbij het milieu en de noodzakelijke energiebesparing op de voorgrond staan en kenniseconomie, duurzaamheid en technologische innovatie hand in hand gaan.

LITERATUUR

- Boot, A.W.A. (2006) Economisch beleid niet toekomstbestendig, *ESB* 15 december, 644-647.
- CPB nieuwsbrief van december 2006.
- Economische Verkenning 2008-2011, (2006) CPB Document no. 129.
- Eurobarometer 66, December 2006, National Report The Netherlands.
- Ewijk, C. van, D.A.G. Draper, H.J.M. ter Rele en E.W.M.T. Westerhout, (2006) *Ageing and the sustainability of Dutch public finances*, CPB Speciale Publicatie no. 61.
- Ewijk, C. van, M. Koning, M. Lever en R. de Mooij, 2006, 'Economische effecten van aanpassing fiscale behandeling eigen woning' CPB Speciale Studie no. 62.
- Mooij, R. A. de en L.G.M. Stevens (2004) Bestendig belastingbeleid, in: *Jaarboek Overheidsfinanciën*, 2004, SDU (red. C.A. de Kam en A.P. Ros).
- Mooij, R.A. de (2005) Gedwongen ondoelmatigheid in de vennootschapsbelasting, *ESB*, 3 juni 2005, 254-255.
- Stevens, L.G.M. (2005) Naar een nieuw eigenwoningregime, *ESB* 11 maart 2005, 100-102.
- Stevens L.G.M. (2006) Fiscale instrumentalisering, *ESB* 17 november 2006, 580-583.
- Stevens, L.G.M. (2006) *Fiscale Fascinatie*, Deventer: Kluwer.
- Stevens, L.G.M. (2006) *Fiscaal gezinsbeleid*, Deventer: Kluwer.
- Studiegroep Begrotingsruimte, 2006, *Vergrijzing en houdbaarheid*, 12e rapport van de Studiegroep Begrotingsruimte, Ministerie van Financiën, Den Haag.
- White, A. (2006) University of Leicester; <http://www.le.ac.uk>.
- World Economic Forum, 2006